

Pamanīt brīnumu

Santa RAITA

«Šī izrāde nav acinājums bērniem darīt nedarbus, bet ļaut saprast, ka tas ir absolūti normāli un dabiski. Patiesībā vecākiem vajadzētu satraukties, ja bērns nedara blēņas,» domā Leļļu teātra aktieris un režisors Edgars Kaufelds. Viņš iestudējis Vilhelma Buša stāstu par slavenajiem delveriem *Makss un Morics*.

Maksam un Moricam ir ievērojama nedarbu pieredze. Reiz viņi apmuļoja gandrīz visus sava ciema miermīlīgos iedzīvotājus. Nu viņi ir pieauguši, kļuvis nedaudz prātīgāki un jaunajā Leļļu teātra izrādē ir piekriņķi izstāstīt septiņus savas dzīves neparastākos atgadījumus ar visām no tā izrietošajām sekām.

Izrādes māksliniece – Ieva Ozoliņa, scenogrāfs – Uģis Bērziņš, komponists – Juris Kaukulis. Lomās: Artūrs Putniņš (Makss) un Dauris Švābe (Morics). Ieteicamais vecums: 4+

Tāpēc, ka nedarbi

Strādājot Leļļu teātrī, Edgaram Kaufeldam bieži nākas pārlasīt savas bērnišķas grāmatīņas, un viņš atzīst, ka šodien tajās saņem pavisam citas vērtības. Ar pieaugušu vīrieta prātu pārlasījis *Maksu un Moricu*, viņš slavenos blēņdarus ieraudzīja pilnīgi citādākus un pēkšņi aizdomājās: diez vai autors šos puikas patiešām gribēja samalt dzirnavās...

«Kāpēc bērniem patiek šī grāmata? Tāpēc, ka tur ir nedarbi. Bet kāda ir šī stāsta morāle? Pateikt, ka nedarbus darīt ir slikti? Tas būtu absolūti muļķīgi. Tur ir kaut kas vairāk, jo, lasot šo grāmatu, ir skaidrs, ka visi ir Maksa un Morica pusē. Jā, par to es nopietni aizdomājos,» stāsta jauniestudējuma režisors. Viņš atklāj, ka jaunā izrādē nebūs moralizējoša: nedarbi blēņas! Gluži otrādi – tā vienkārši ir saprotamā valodā ļaus bērniem saprast, kāpēc viņi dara nedarbus, kāpēc viņiem gribas kaitināt «divainus onkulus un tantes».

«Jebkuram bērnam ir milzīga fantāzija, ļoti plaša iztēle, un bieži vien tā ļoti kontrastē ar pieaugušo šauru domāšanu. Protams, es negribu teikt, ka visiem pieaugušajiem ir šaura domāšana, taču tie, kuri ir iegrimuši savā rutinā, kļuvis par mietpilsoņiem, tiešām mēdz būt divaini, pat smieklīgi un tāpēc arī kaitināmi. Jo bērni necieš robežas, viņi tās noteikti mēģina izjaukt. Un tas ir tikai normāli,» domā Edgars Kaufelds, piebilstot, ka Vilhelma Buša stāstā

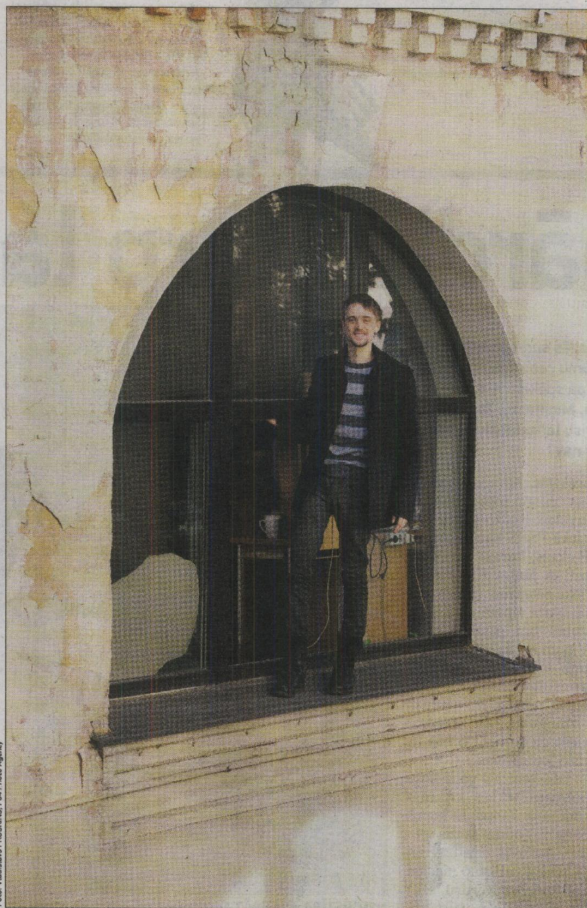
Makss un Morics vizuāli attēloti rūtainās biksēs un sekmēm uz galvas. Kā panki, kuri cinās par savu brīvību, jo negrib būt ierobežoti, jo negrib dzīvot *parēzi*, kārtīgi, rutināti.

Stiklus sita apzināti

Interesanti, kādus nedarbus viņš pats savā bērnišķā sastrādājis? Režisors pasmaida un atzīst, ka gan Saulkrastos, kur gimeni ir vasarnīca, kaimiņienes siltumnīcai reiz stiklus izsitis, gan Rīgā kartupeļus metis ārā pa trešā stāva logu... «Darot palaidnības, bērns jau neformulē, kāpēc viņš to dara. Vienkārši ir kaut kādi dzinuli, kas uz to virza, jo – būs smieklīgi, ja mēs tai tantee, kura katru dienu vienā laikā izved pastaigā suni un vienā laikā iet uz veikalu pēc piena, kaut ko izdarīsim, ja izjauksim viņas ikdienu. Tikpat smieklīgi būs redzēt, kā reaģēs kaimiņu tante, kad ieraudzīs, ka viņas zemes ir apēstas... Tikai tāpēc.»

Edgars Kaufelds gan atminas, ka kaimiņienes siltumnīcai stiklus sitis ļoti apzināti – pēc tam, kad viņa nozāģēja koku, kuru viņš bija apmājojis, kurā bija uzbūvējis sev slēptuvi. «Tā man tolaik bija milzīga pasaule... Bet šis koks aizņēma kundzītei siltumnīcu... Protams, pēc tam es jutos vainīgs, jo pieaugušajiem jau prot bērnu pamazām ietraumēt, lai viņi tā justos. Taču šodien es domāju, ka toreiz taisnība bija katram sava.»

Kurā brīdī pieaugušie pārstāj darīt blēņas? «Domāju, ka dažs nekad nepārstāj, vienkārši blēņas paliek gudrākas un rafinētākas. Blēņas pārstāj darīt tie, kuri padodas kāda noteiktajai kārtībai, kļūst par paklausīgiem pilsoņiem. Padomju laikā jau tā bija: skolotāji visu savu prasmi un enerģiju tērēja tikai uz mums, lai bērni iebiedētu, lai veidotu disciplīnu, tā rezultātā izauga cilvēki, kuri baidās. Un tāpēc viņi vairs nedara nedarbus. Šobrīd gan skolās ir otra galējība,» režisors uz mīklīgi aizdomājās un tad saka: viņaprāt, taisīt jokus un darīt blēņas tomēr vajag. Arī pieaugušajiem, jo tā ir

MĀCĪTIES UN MĀCĪTIES. «Teātris ir ļoti maģiska pasaule – reizēm, kad liekas, ka darbs neiet uz priekšu, pēkšņi viss ir kā pats no sevis sāk izdoties un notikt. Un otrādi: it kā viss ir gatavs un skaids, bet lelle *nehlāusa*... It kā tikai koka gabaliņš ar lupatu, bet – dzīva... Strādāt ar lelli arvien ir izaicinājums, un to var tikai mācīties, mācīties un mācīties...» saporis Leļļu teātra aktieris un režisors Edgars Kaufelds

interesantāk dzīvot. Tikai, protams, nenodarot pāri otram cilvēkam. Edgars Kaufelds nosme: arī tas, ka viņš atļāvis iestudēt slaveno *Maksu un Moricu*, ir viena liela palaidnība.

Mācās no Toma

Jau nepilnus piecus mēnešus Edgars Kaufelds ir tēris dēļīnam Tomam, kurš gan jau arī drīz darīs blēņas. «Redzot, cik tāds mazs bērns ir nesabojāts, cik aizrautīgi un dzīvesprieka pilnām acīm viņš skatās un grib iepazīt, izzināt pasauli, es pēkšņi saprotu, ka mums, pieaugušajiem, tā tvērt dzīvot vajadzētu mācīties tieši no tik maziem bērniem. Nevis viņus traucēt, nemitīgi aizrādāt, ka to nedrīkst un to arī ne. Tas taču ir tik dabiski, ka bērns šo pasauli grib izzināt, saskatīt un sajūst ar visām maņām,» uzskata jaunais tēris.

Vel jāgaida apmēram pusotru gadu, un arī viņš savu mazo Tomu varēs vest uz Leļļu teātri. Taujāts, ar kuru izrādē no šā brīža repertuāra vislabāk sākt iepazīstināt ar leļļu pasauli, Edgars Kaufelds atceic, ka, viņaprāt, ar *Trakulīti sandalīti* [režisors Vija Blūzma], kuras pamatā ir dzejnieces Māras Cielēnas dzejoļi no krājumiem *Trakulīte sandalīti* un *Krupītes kurpītes*. «Brīnišķīga izrādē, kurā mēs, aktieri, katru reizi brīnāmies par bērnu spēju priecāties. Vienā skatā mēs vienkārši pūšam spalviņu, un bērni ir tāda sajūsmā! Cik maz mums ir jāizdara, lai bērns iztēlē uzburtos kaut kas brīnumains...»

Par ko viņš pats savos teju 30 gados vēl spēj brīnīties? Edgars Kaufelds atzīst: «Ļoti grūts jautājums.» Režisors mīklīgi domā un tad atklāj, pie kādiem secinājumiem pēdējā

laikā ir nonācis. «Lai vispār pamanītu brīnumu, ir jānomierinās un jāmeģina atrast harmoniju pašam ar sevi. Neskrīti, nestresot, saglabāt pozitīvu mieru – jo, skrīenot pakal šim laikmetam, var paskriet garām daudz kam būtiskam. Vai man vajag visu un uzreiz? Nē. Viss notiks tāpat. Arī kā režisoram man ir svarīgi savāties, saglabāt emocionālu inteliģenci un uzticēties aktieriem. Pat, ja redzu, ka aktieris mēģinājuma neizdara visu, kā vajadzētu, es nekliedzu, jo zinu, ka nākamajā reizē viņš to izdarīs. Un brīnumi notiks, un mēs to pamanīsim!»

Izvēdināt galvu

Lai brīnumus ieraudzītu, ir svarīgi arī «izvēdināt galvu». «Kad pēc režijas studiju beigšanas man piedāvāja strādāt Leļļu teātrī, es labprāt piekritu un kaut

Edgars KAUFELDS

- Leļļu teātra aktieris un režisors
- Dzimis 1984. gada 10. decembrī Rīgā
- Izglītība: Rīgas 8. vidusskola; Rīgas pārtikas ražotāju vidusskola (konditors, maiznieks, konfekšu ražotājs); Latvijas Kultūras akadēmijas Ekrāna un teātra mākslas nodaļa (dramatiskā teātra režijas kurss, 2008)
- Leļļu teātrī spēlē izrādēs: *Pepija Garzele*, *Pavasara atmoda*, *Brēmenes muzikanti*, *Skroderdienas Silmāčos*, *Sniega karalene*, *Sniegbalīte un septiņi rūķi*, *Un atkal Pīfs...*, *Guđrais zobiņš*, *Ziemas pasaka* (Pasaka par Kraukšīti), *Palie viens pats pasaulē*, *Trakulīte sandalīte*, *Brālītis un Karisons*, kas dzīvo uz jumta, *Zaķiņu pirtīņa*, *Kā lauvēns draugu atrada*
- Spēlē *Dirty Deal Teatro* izrādē *Labākais cilvēks Tabkurannā* (rež. Andris Kalnozols)
- Leļļu teātrī režisētās izrādes: *Kas dzīvo rajonastē?* (2010), *Meitene ar sērloksiem* (2011), *Jampadracis*, *Ziemassvētkos* (2012), *Makss un Morics* (2014)
- Cita pieredze: dublējis multfilmās (latviešu valodā) *Kā pieradināt pūķi*, *Smurfi*, *Megamainds*, *Leģendārais pieciņiņš u. c.*
- Precējies (2013).
- Dēlam Tomam ir četri mēneši

kā parāvos uz aktiera profesiju. Interesantā leļļu pasaule mani tā ievilka, ka tagad jau pats taisu izrādes. *Makss un Morics* man ir ceturta,» stāsta Edgars Kaufelds, uzsverot, ka viņš labprāt piekriti arī citiem piedāvājumiem ārpus Leļļu teātra, jo nepārtraukti atrasties vienā telpā un vienā cilvēku lokā ir diezgan grūti. «Tā var iesērēt, ieslīgt rutīnā un tad pēc gadiem atpauzē, ka esi tikai eksistējis no vienas izrādes līdz otrai. Tāpēc iespējas pabūt citā vidē man ir kā medus,» viņš atzīst un izstāsta, ka, piemēram, teātrī *Dirty Deal Teatro* viņš spēlē izrādē *Labākais cilvēks Tabkurannā*, ko iestudējis režisors Andris Kalnozols.

Izvēdināt galvu, kā saka Edgars Kaufelds, var arī Rīgas zoodārzā, kurp viņš cenšas aizbraukt katru pavasari. Arī pastaigās gar jūru. Arī vasaras atvaļinājumā, kad var sauloties, peldēties un atļauties izbraidīt no pilsetas pat uz pāris nedēļām. «Daba mani ļoti uzlādē,» viņš saporis. «Bērnišķi katrs spoks, katrs stabs, katra vietniņa tika apdzīvota, tāpēc tagad, aizbraucot uz Saulkrastiem, kur hektāriem viss ir izcirsts, kļūvis tukšs un sauss, ir ļoti sāpīgi. Tāda ir dzīve. Bet ir atkal kaut kas cits labs, un to es mēģinu pamanīt...» ■